യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 174

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
സർഗാദൗ സ്വപ്നസംവിത്ത്യാ ചിദേവാഭാതി കേവലാ .
ജഗദിത്യവഭാസേവ ബ്രഹ്മൈവാതോ ജഗത്ത്രയമ് .. 1
സർഗാസ്തരങ്ഗാ ബ്രഹ്മാബ്/ധേസ്/തേഷു സംവേദനം ദ്രവഃ .
സർഗാന്തരം സുഖാദ്യാത്മ+ ദ്വൈതൈ+ക്യാദീ-തരത്-കുതഃ .. 2
യഥാ സ്വപ്നസുഷുപ്താത്മ നിദ്രാരൂപകമേവ ഖമ് .
ദൃശ്യാദൃശ്യാംശമേകാത്മരൂപം ചിൻ-നഭസസ്/തഥാ .. 3
ജാഗ്രതി സ്വപ്നനഗരം യാദൃക്താദൃഗിദം ജഗത് .
പരിജ്ഞാതം ഭവേദത്ര കഥമാസ്ഥാ വിവേകിനഃ .. 4
സർഗാദൗ സർഗസംവിത്തേര്യഥാഭൂതാർഥവേദനാത് .
ജാഗ്രതി സ്വാപ്നനഗരം യാദൃശം താദൃശം ജഗത് .. 5
ജാഗ്രതി സ്വപ്നനഗരവാസനാ വിവിധാ യഥാ .
സത്യാ അപി ന സത്യാസ്താ ജാഗ്രത്യോ വാസനാസ്തഥാ .. 6
അന്യഥോപപ്രപദ്യേഹ കല്പ്യതേ യദി കാരണമ് .
തത്കിം നേദീയസീ നാത്ര ഭ്രാന്തതാ കല്പ്യതേ തഥാ .. 7
സ്വാനുഭൂയത ഏവേയം ഭ്രാന്തിഃ സ്വപ്നജഗത്സ്വിവ .
കാരണം ത്വനുമാസാധ്യം ക്വാനുമാ്നുഭവാധികാ .. 8
ദൃഷ്ടമപ്യസ്തി യന്നേശേ ന ചാത്മനി വിചാരിതമ് .
അന്യഥാനുപപത്ത്യാന്തർഭ്രാന്ത്യാത്മ സ്വപ്നശൈലവത് .. 9
നിർവികല്പം പരം ജാഡ്യം സവികല്പം തു സംസൃതിഃ .
ധ്യാനം തേന സമാധാനം ന സംഭവംതി കിംചന .. 10
സചേത്യം സംസൃതിർധ്യാനമചേത്യം തൂപലസ്ഥിതി .
മോക്ഷോ നോപലവദ്ഭാനം ന വികല്പാത്മകം തതഃ .. 11
ന ച നാമോപലാഭേന നിർവികല്പസമാധിനാ .
അന്യദാസാദ്യതേ കിംചില്ലഭ്യതേ കിം സ്വനിദ്രയാ .. 12
തസ്മാത്സമ്യക്പരിജ്ഞാനാദ്ഭ്രാന്തിമാത്രം വിവേകിനഃ .
സർഗാത്യന്താസംഭവതോ യോ ജീവന്മുക്തതോദയഃ .. 13
നിർവികല്പം സമാധാനം തദനന്തമിഹോച്യതേ .
യഥാസ്ഥിതമവിക്ഷുബ്ധമാസനം സർവഭാസനമ് .. 14
തദനന്തസുഷുപ്താഖ്യം തത്തുരീയമിതി സ്മൃതമ് .
തന്നിർവാണമിതി പ്രോക്തം തന്മോക്ഷ ഇതി ശബ്ദിതമ് .. 15
സമ്യഗ്ബോധൈകഘനതാ യാസൗ ധ്യാനമിതി സ്മൃതമ് .
ദൃശ്യാത്യന്താസംഭവാത്മ ബോധമാഹുഃ പരം പദമ് .. 16
തച്ച നോപലവജ്ജാഡ്യം ന സുഷുപ്തോപമം ഭവേത് .
ന നിർവികല്പം ന ച വാ സവികല്പം ന വാ്പ്യസത്..17
ദൃശ്യാത്യന്താസംഭവാത്മ തദേവാദ്യം ഹി വേദനമ് .

തത്സർവം തന്ന കിംചിച്ച തദ്വദേവാങ്ഗ വേത്തി തത് .. 18
സമ്യക്പ്രബോധാൻ-നിർവാണം പരം തത്സമുദാഹൃതമ് .
യഥാസ്ഥിതമിദം വിശ്വം തത്രാലം പ്രലയം ഗതമ് .. 19
ന തത്ര നാനാ്ഽനാനാ ന ന ച കിംചിന്ന കിംചന .
സമസ്തസദസദ്ഭാവസീമാന്തഃ സ ഉദാഹൃതഃ .. 20
അത്യന്താസംഭവം ദൃശ്യം യദ്വൈ നിർവാണമാസിതമ് .
ശുദ്ധബോധോദയം ശാന്തം തദ്വിദ്ധി പരമം പദമ് .. 21
സ ച സംപ്രാപ്യതേ ശുദ്ധോ ബോധോ ധ്യാനമനുത്തമമ് .
ശാസ്ത്രാത്പദപദാർഥജ്ഞബോധിനോത്പന്നബുദ്ധിനാ .. 22
മോക്ഷോപായാഭിധം ശാസ്ത്രമിദം വാചയതാനിശമ് .
ബുദ്ധ്യുപായേന ശുദ്ധേന പുംസാ നാന്യേന കേനചിത് .. 23
ന തീർഥേന ന ദാനേന ന സ്നാനേന ന വിദ്യയാ .
ന ധ്യാനേന ന യോഗേന ന തപോഭിർന ചാധ്വരൈഃ .. 24
ഭ്രാന്തിമാത്രം കിലേദം സദസത്സദിവ ലക്ഷ്യതേ .
വ്യോമൈവ ജഗദാകാരം സ്വപ്നോ്ഽനിദ്രേ ചിദമ്ബരേ .. 25
ന ശാമ്യതി തപസ്തീർഥൈർഭ്രാന്തിർനാമ കദാചന .
തപസ്തീർഥാദിനാ സ്വർഗാഃ പ്രാപ്യന്തേ ന തു മുക്തതാ .. 26
ഭ്രാംതിഃ ശാമ്യതി ശാസ്ത്രാർഥാത്സമ്യഗ്ബുദ്ധ്യാവലോകിതാത് .
ആത്മജ്ഞാനമയാന്മോക്ഷോപായാദേവേഹ നാന്യതഃ .. 27
ആലോകകാരിണാത്യർഥം ശാസ്ത്രാർഥേനൈവ ശാമ്യതി .
അമലേനാഖിലാ ഭ്രാന്തിഃ പ്രകാശേനൈവ താമസീ .. 28
സർഗസംഹാര-സംസ്ഥാനാം ഭാസോ ഭാന്തി ചിദമ്ബരേ .
സ്പന്ദനാ-നീവ മരുതി+ ദ്രവത്വാ-നീവ വാരിണി .. 29

ദ്ര+വ്യ+സ്യ/ ഹൃദ്യേവ ചമത്കൃതിർനിജാ
നഭസ്വതഃ സ്പന്ദ ഇവാനിശം യഥാ .
യഥാ സ്ഥിതാ സൃഷ്ടിരിയം തഥാസ്തിതാ
ലയം നഭ+സ്യന്തര-ന+ന്യ-രൂപിണീ .. 30

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ
ബ്രഹ്മഗീതാസു നിർവാണോപ-ദേശോ നാമ ചതുഃസപ്ത+ത്യധിക-ശതതമഃ സർഗഃ
.. 174 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
7.1.2024